

Sentyabr, 2017-ci il

Bu Məlumat Bülleteni Avropa İnsan Hüquqları Məhkəməsi üzərinə heç bir məsuliyyət qoymur və burdakı məlumatlar bununla məhdudlaşır.

Qadınlara qarşı zorakılıq

Məişət zorakılığı

Bu səhifədəki bülletenə baxın "[Məişət zorakılığı](#)".

Həbsdə olduğu müddətdə pis rəftar

Juhnke Türkiyəyə qarşı

22 iyul, 2003-cü il

Şikayətçi qeyri-qanuni silahlı birləşmənin – PKK-nın (Kürdüstan Fəhlə Partiyası) üzvü olmaqda şübhəli bilinərək həbs edilmiş və daha sonra ittiham edilərək 15 il həbs cəzasına məhkum edilmişdir. O, həbsdə saxlandığı müddətdə pis rəftara məruz qaldığını və onun iradəsinə qarşı olaraq ginekoloji müayinəyə məruz qaldığını xüsusi olaraq şikayət etmişdir. Avropa İnsan Hüquqları Məhkəməsi şikayətçinin pis rəftara məruz qaldığına dair iddiasını əsaslandırmaq üçün heç bir sübut olmadığını müəyyən edərək onun şikayətinin bir hissəsinin açıqcasına əsassız olması səbəbindən mahiyyəti üzrə araşdırma üçün **qəbul edilməz** hesab etmişdir. Məhkəmə daha sonra şikayətçinin ginekoloji müayinəyə məcburedilmə iddiasının əsassız olduğunu müəyyənləşdirərək bu səbəbdən də [Avropa İnsan Hüquqları Konvensiyasının 3-cü maddəsinin](#) (qeyri-insani və ya ləyaqəti alçaldan rəftarın qadağan edilməsi) **pozulmamış olduğu** qənaətinə gəlmişdir. Halbuki, Məhkəmə şikayətçinin razılığa gələndə ginekoloji müayinəyə qarşı müqavimət göstərdiyini müəyyən etmiş və tutulan şəxsin belə bir vəziyyətdə zəifliyini nəzərə alaraq şikayətçidən qeyd olunan müayinədən keçməsinə qarşı qeyri-müəyyən şəkildə müqavimət göstərməyəcəyinin labüd bir hal olduğu ortaya çıxmışdır. Konvensiyanın 8-ci maddəsi (şəxsi həyata hörmət hüququ) baxımından Məhkəmə bu məsələni araşdırmağı qərara almışdır. Şikayətçinin sərbəst və məlumatlı razılığı olmadan ona tətbiq edilən ginekoloji müayinənin "qanunla" və ya "demokratik cəmiyyətdə zəruri" olduğunun göstərilmədiyi öyrənilərək Məhkəmə Konvensiyanın **8-ci maddəsinin** müddələrinin **pozulmuş olduğu** qənaətinə gəlmişdir. Beləliklə, bu müayinənin xüsusi olaraq, cinsi təcavüz haqqında saxta iddialarla həbs edilmiş və saxlanılmış təhlükəsizlik qüvvələrinin üzvlərini müdafiə etmək məqsədilə səlahiyyətli orqanlar tərəfindən özbaşına görülmüş tədbir olduğu aşkara çıxmışdır. Halbuki, bu növ müdafiə, öz şikayət ərizəsində cinsi zorakılığa məruz qaldığını xüsusi olaraq bildirmiş saxlanılan şəxsi fiziki toxunulmazlığına belə bir narahatedici və ağır müdaxilə ilə razı salmaq cəhdləri üçün kifayət etməmişdir.

Polis zorakılığı

Aydın Türkiyəyə qarşı

25 sentyabr, 1997-ci il

Aşağıdakı səhifəyə baxın: "Zorlama və cinsi zorakılıq".

Y.F. Türkiyəyə qarşı (şikayət ərizəsinin N-si: 24209/94)

22 İyul, 2003-cü il

1993-cü ilin oktyabrında şikayətçi və onun arvadı qeyri-qanuni silahlı birləşmənin – PKK-ya (Kürdüstan Fəhlə Partiyası) yardım etməkdə və cinayət törətməkdə köməklik Məlumat bülleteni – Qadınlara qarşı zorakılıq göstərməkdə şübhəli bilinərək polis məntəqəsinə aparılmışdır. Şikayətçinin həyat yoldaşı dörd gün polis məntəqəsində saxlanılmışdır. O, gözləri bağlı vəziyyətdə saxlanıldığını və polis zabitləri tərəfindən polis dəyənəkləri ilə döyüldüyünü, şifahi təhqir edildiyini və onu zorlamaqla təhdid edildiyini iddia etmişdir. O, həkim tərəfindən müayinə olunmuş və növbəti müayinə üçün ginekoloqa aparılmışdır. O, pərdə arxasında müayinə olunduğu müddətdə polis zabitləri binada qalmışdır. 1994-cü ilin mart ayında şikayətçi və onun arvadı bəraət almışdır. 1995-ci ilin 19 dekabr tarixində üç polis əməkdaşı şikayətçinin arvadının şəxsi yaşamaq hüququnu pozaraq onu ginekoloji müayinədən keçməyə məcbur etməsi maddəsi ilə ittiham edilmişdir. Onlar 1996-cı ilin may ayında bəraət almışdır. Şikayətçi, arvadının məcburi ginekoloji müayinədən keçməyə məcbur edilməsi ilə Konvensiyanın 8-ci maddəsinin (şəxsi həyata hörmət hüququ) pozulduğunu iddia etmişdir.

Məhkəmə, Konvensiyanın **8-ci maddəsinin** (şəxsi həyata hörmət hüququnun) **pozulması** qənaətinə gəlmişdir. Məhkəmə hesab etmişdir ki, həbsdə saxlanıldığı müddətdə şikayətçinin arvadının üzərində tam nəzarəti həyata keçirən səlahiyyətli orqanların əlində olduğu üçün onun zəifliyini nəzərə alaraq şikayətçinin arvadı ginekoloji müayinəyə qarşı müqavimət göstərə bilməmişdir. Buna görə də onun şəxsi həyatına hörmət hüququna müdaxilə olmuşdur. Türkiyə Hökuməti qanunla müəyyən edilmiş tibbi zərurətin mövcudluğunu və ya digər şərtləri göstərə bilməmişdir. Məhkəmə, həbs olunmuş şəxslərin məhkəmə-tibbi ekspert tərəfindən tibbi müayinənin aparılması ilə seksual qısname və ya pis rəftarın baş verməsinə dair saxta ittihamlara qarşı vacib mühafizə vasitəsi kimi onların arqumentlərini qəbul edərkən o, hər bir şəxsin fiziki toxunulmazlığına hər hansı bir müdaxilənin qanunla nəzərdə tutulmasını və sözügedən şəxsin razılığının olmasını zəruri hesab etmişdir. Burada belə bir halın olmadığı səbəbindən müdaxilə qanuna uyğun olmamışdır.

Maslova and Nalbandov Rusiyaya qarşı

24 yanvar, 2008-ci il

Aşağıdakı səhifəyə baxın: "Zorlama və cinsi zorakılıq".

Yazgül Yılmaz Türkiyəyə qarşı

1 fevral, 2011-ci il

Bu işdə şikayətçi 16 yaşında polis tərəfindən saxlanarkən seksual qısnamaya məruz qaldığını iddia etmişdir. Onun bakirəliyinin pozulub-pozulmadığını müəyyən etmək üçün onun müşayiəti olmadan və onun və ya himayəçisinin razılığı olmadan ginekoloji müayinəyə cəlb edilmişdir. Bəraət aldıqdan və azadlığa çıxdıqdan sonra o, post-travmatik stress və depressiyadan əziyyət çəkmişdir. Onun həbsdə olduğu müddətdə baş vermiş təcavüzə dair onun iddiaları aparılmış növbəti tibbi müayinələr vasitəsilə əsas etibarilə təsdiqlənmişdir. Aidiyyəti olan həbsxana həkimlərinə qarşı heç bir intizam icraatı aparılmamışdır.

Məhkəmə o zaman qadın məhbusların müayinələri ilə əlaqədar qanunda zəruri mühafizə (təminat) müddəalarının nəzərdə tutulmadığını bildirmiş və xüsusilə, yetkinlik yaşına çatmayanlar üçün ginekoloji müayinələr aparmaq məqsədilə əlavə zəmanətlərin tələb olunduğunu qeyd etmişdir. Qadın məhbuslar üçün avtomatik ginekoloji müayinələrin ümumi praktikası (polis əməkdaşlarına qarşı saxta cinsi hücumda ittihamların qarşısını almaq üçün nəzərdə tutulmuşdur) həbsdə saxlanılan qadınların maraqlarında olmamış və heç bir tibbi əsası olmamışdır. Şikayətçi zorlanmaq iddiası ilə deyil, seksual qısname iddiası ilə şikayət etmişdir ki, bunu da onun bakirəliyinin müayinəsi ilə təkzib etmək mümkün olmamışdır. Məhkəmə Türkiyənin yeni Cinayət Prosesual Məcəlləsində ginekoloji müayinələrin tənzimləndiyini, lakin, yetkinlik yaşına çatmayanlar üçün xüsusi bir müddəanın olmadığını qeyd etmişdir. Məhkəmə, Konvensiyanın **3-cü maddəsinin** (qeyri-insani rəftarın qadağan edilməsi) **pozulmasının** həm polis məntəqəsində şikayətçinin üzərində ginekoloji müayinələrin aparılması, həm də məsuliyyət daşıyan şəxslər barədə qeyri-adekvat istintaqın aparılması səbəblərindən baş verdiyi qənaətinə gəlmişdir.

B.S. İspaniyaya qarşı (işin N-si: 47159/08)

24 iyul, 2012-ci il

Bu iş Palma de Mallorka şəhərinin ətrafında fahişəliklə məşğul olarkən polis tərəfindən saxlanmış bir Nigeriya əsli qadın barəsindədir. Şikayətçi xüsusi olaraq şikayətində yerli polis əməkdaşları tərəfindən sorğu-sual üçün saxlanılarkən şifahi və fiziki zorakılığa məruz qaldığını bildirmişdir. Daha sonra o, fahişəlik sənətinə, dərisinin rənginə görə və gender ayrı-seçkiliyə məruz qaldığını iddia etmişdir.

Məhkəmə, iki halda İspaniya Dövləti tərəfindən şikayətçinin küçədə saxlanaraq sorğu-sual edildiyi zaman pis rəftara məruz qalma iddialarına qarşı səmərəli istintaqın aparılmadığını müəyyən etmişdir ki, bu da Konvensiyanın **3-cü maddəsinin** (qeyri-insani və ləyaqəti alçaldan rəftarın qadağan edilməsi) prosesual-hüquqi aspekti baxımdan **pozulmasına** səbəb olmuşdur.

Bundan əlavə, Məhkəmə ölkənin məhkəmə qurumları tərəfindən şikayətçinin bir Afrikalı qadın kimi fahişəlik fəaliyyəti ilə əlaqədar onun düşdüyü xüsusilə zəif vəziyyəti nəzərə alınmadığını və beləliklə, Konvensiyanın **3-cü maddəsi ilə birlikdə** qəbul edilən **14-cü maddəsinin** (ayrı-seçkilik qadağanının) **pozulmasında** ayrı-seçkilik münasibətinin olub-olmadığını müəyyənləşdirmək üçün bütün mümkün tədbirləri icra etmək öhdəliyini yerinə yetirmədiklərini hesab etmişdir. Məhkəmə son olaraq şikayətçinin pis rəftar iddiaları ilə əlaqədar Konvensiyanın **3-cü maddəsinin pozulmuş olmadığı** qənaətinə gəlmişdir.

İzci Türkiyəyə qarşı

23 iyul, 2013-cü il

Bu iş, İstanbulda Qadınlar Gününü qeyd etmək məqsədilə dinc nümayişdə iştirak edərkən polis hücumuna məruz qalan və Türkiyədə sözügedən polis amansızlığına qarşı dözümlü göstərildiyini və tez-tez belə halların cəzasız qaldığını xüsusi olaraq şikayətində qeyd edən bir Türkiyəli qadın barəsindədir.

Məhkəmə Konvensiyanın həm maddi-hüquqi, həm də prosesual baxımdan **3-cü maddəsinin** (qeyri-insani və ya ləyaqəti alçaldan rəftarın qadağan edilməsi) **pozulduğu** və **11-ci maddəsinin** (sərbəst toplaşmaq azadlığı) **pozulduğu** qənaətinə gəlmişdir. Məhkəmə xüsusi olaraq hesab etmişdir ki, Türkiyəyə qarşı əvvəllər qaldırılmış bir sıra məhkəmə işlərində də polis əməkdaşları qeyri-zorakı və ictimai asayişə təhlükə törətməyən kütlələri dağılmağa cəhd göstərərək müəyyən tolerantlıq və müqavimət dərəcəsi nümayiş etdirməyi bacarmamış və nümayişçilərə qarşı qeyri-mütənasib gücdən istifadə edilməsi halları şikayətçinin yaralanması ilə nəticələnmişdir. Bundan əlavə, Türkiyənin səlahiyyətli orqanları tərəfindən cavabdeh polis əməkdaşlarının tapılmaması və cəzalandırılmaması sözügedən dövlətin Konvensiya çərçivəsində pis rəftar iddiaları ilə əlaqədar səmərəli istintaqların aparması öhdəliyinə əməl etməsində ciddi şübhələr yaratmışdır. Nəhayət, polis əməkdaşları tərəfindən həddən artıq şiddətin istifadə edilməsi insanların nümayiş etmək iradəsinə çəkindirici təsir göstərmişdir.

Bu halda Məhkəmə təkrar olaraq qeyd etmişdir ki, nümayişlər zamanı hüquq-mühafizə orqanlarının rəsmi fəaliyyət göstərən şəxslər tərəfindən sərbəst toplaşmaq azadlığı hüququ və/və ya həddindən artıq güc tətbiq edilməsi ilə əlaqədar Türkiyəyə qarşı çoxlu sayda şikayətlər hələ də baxılmamış qalmaqdadır. Problemin sistemli cəhətini nəzərə alaraq, Məhkəmə gələcəkdə baş verə biləcək oxşar pozuntuların qarşısını almaq məqsədilə Konvensiyanın **46-cı maddəsinə** (qərarların məcburi qüvvəsi və icrası) **dair öhdəliklərinə uyğun olaraq** Türkiyənin səlahiyyətli orqanlarından ümumi tədbirlər qəbul etməyi tələb etmişdir.

Afət Sürəyya Eren Türkiyəyə qarşı

20 oktyabr, 2015-ci il

1999-cu ilin iyun ayında qeyri-qanuni siyasi qruplaşmanın üzvü olduğunda şübhəli bilinərək tutulan şikayətçi həbsdə olduğu müddətdə əvvəllər pis rəftara, sonra isə işgəncəyə məruz qaldığını iddia etmişdir. Bundan əlavə, ona qarşı pis rəftar iddiaları ilə əlaqədar səlahiyyətli orqanlar tərəfindən səmərəli istintaqın aparılmadığını iddia etmişdir.

Məhkəmə maddi-hüquqi və prosesual baxımdan Konvensiyanın **3-cü maddəsinin** (işgəncə və qeyri-insani və ya ləyaqəti alçaldan rəftarın qadağan olunması) **pozulmuş olduğu** qənaətinə gəlmişdir. Şikayətçidən qanunsuz siyasi təşkilatla şübhəli bağlantılarına dair məlumat almaq məqsədilə ona qarşı törədilmiş pis rəftarın xarakterində və dərəcəsinə

və ağır nəticələrində xüsusi halları nəzərə alaraq, Məhkəmə sözügedən pis rəftarın yalnız işgəncə kimi xarakterizə oluna biləcək çox ağır və dəhşətli əzab olduğunu müəyyən etmişdir. Məhkəmə həmçinin istintaqın və cinayət mühakiməsi icraatının təmin edilməsinin qeyri-adekvat olduğunu və bu səbəbdən də Dövlətin 3-cü maddəyə əsasən prosessual öhdəliklərini pozduğunu müəyyən etmişdir.

Dilek Aslan Türkiyəyə qarşı

20 oktyabr, 2015-ci il

Azadlıqdan məhrum edilmiş şəxslərin ailələrinə dəstək məqsədilə bülletenlər paylayarkən 2006-cı ilin oktyabrında həbs olunmuş şikayətçi (qadın) polis tərəfindən pis rəftara məruz qaldığını və səlahiyyətli orqanlar tərəfindən sözügedən iddialarla əlaqədar səmərəli istintaqın aparılmadığını iddia etmişdir. O, həmçinin onun fikirlərini əks etdirən bülletenləri yaymaq hərəkətinin güc tətbiq edilməklə qarşısı alındığını iddia etmişdir.

Məhkəmə qarşısındakı sübut şikayətçinin polis tərəfindən pis rəftara məruz qaldığına dair bütün əsaslı şübhələrdən başqa bir şey tapmağa imkan verməmişdir. Buna görə də Məhkəmə Konvensiyanın maddi-hüquqi baxımdan **3-cü maddəsinin** (qeyri-insani və ya ləyaqəti alçaldan rəftarın qadağan edilməsi) **pozulmuş olmadığını** qənaətinə gəlmişdir. Digər tərəfdən isə Məhkəmə şikayətçinin pis rəftar iddialarının səlahiyyətli orqanlar tərəfindən adekvat və səmərəli istintaqının aparılma bilmədiyini və buna görə də prosessual baxımdan Konvensiyanın **3-cü maddəsinin pozulduğunu** müəyyən etmişdir. Nəhayət, Məhkəmə Konvensiyanın **10-cu maddəsinin** (ifadə azadlığı) **pozulmuş olmadığı** qənaətinə gəlmişdir.

Baxılmamış şikayət (ərizəsi)

Lopez Martinez İspaniyaya qarşı (işin N-si: 32897/16)

Şikayət ərizəsi 3 may, 2017-ci ildə İspaniya hökumətinə çatdırılmışdır

Bu iş, şikayətçinin polis tərəfindən pis rəftara məruz qalması iddialarına dair istintaqının İspaniyanın səlahiyyətli orqanları tərəfindən aparılması barəsindədir.

Məhkəmə İspaniya Hökumətinə bu şikayət barəsində bildiriş vermiş və tərəflər qarşısında Konvensiyanın 3-cü maddəsinə (qeyri-insani və ya ləyaqəti alçaldan rəftarın qadağan olunması) dair suallar qaldırmışdır.

Zorlama və cinsi zorakılıq

X və Y Niderlanda qarşı (işin N-si: 8978/80)

26 mart, 1985-ci il

Əqli qüsurlu bir qız (ikinci şikayətçi), on altı yaşı (Hollandiyada cinsi əlaqə üçün icazə verilən yaş həddi) tamam olduqdan bir gün sonra yaşadığı əqli qüsurlu uşaqlar üçün internat evində məsul şəxsin qohumu tərəfindən zorlanmışdır. O, sarsıntı keçirmiş, lakin onun zehni inkişaf yaşının az olduğunu nəzərə alaraq rəsmi şikayəti imzalamaq üçün qeyri-müvafiq hesab edilmişdir. Qızın atası (birinci şikayətçi) sözügedən sənədi onun yerinə imzalamış, lakin, şikayətin qızın öz tərəfindən verilməli olduğu səbəb gətirilərək təqsirləndirilən şəxsə qarşı məhkəmə icraatı başlatılmamışdır. Ölkənin məhkəmə qurumları qanunda bir boşluq olduğunu müəyyən etmişdir.

Məhkəmə xatırlatmışdır ki, Konvensiyanın 8-ci maddəsində (şəxsi və ailə həyatına hörmət hüququ) fərdlərin dövlət orqanlarının əsassız müdaxiləsindən qorumaq nəzərdə tutulduğuna baxmayaraq, burada sadəcə, Dövlətin belə bir müdaxilədən çəkilmə məcburiyyəti yoxdur: bu əsas mənfə təşəbbüslə yanaşı, özəl və ya ailə həyatına effektiv hörmətlə əlaqədar müsbət öhdəliklər də ola bilər. Məhkəmə hazırkı iş üzrə sözügedən qanun pozuntusu səbəbindən ikinci şikayətçiyə dəymiş zərərle əlaqədar mülki qanunvericiliklə əldə edilmiş mühafizənin yetərsiz olduğunu müəyyən etmişdir. Burada özəl həyatın təməl dəyərlərinin təhlükə qarşısında qaldığı bir vəziyyət alınmışdır. Bu sahədə effektiv çəkilmə zəruri olmuş və buna yalnız cinayət qanunvericiliyinin müddəaları ilə nail olmaq mümkün olmuşdur. Hollandiyanın Cinayət Məcəlləsi ilə onu praktiki və effektiv mühafizə ilə təmin edilməsi nəzərdə tutulmadığı səbəbindən Məhkəmə sözügedən cinayətin xarakterini nəzərə alaraq ikinci şikayətçinin Konvensiyanın **8-ci maddəsinin pozulmasının** qurbanı olması nəticəsinə gəlmişdir.

Aydın Türkiyəyə qarşı

25 sentyabr, 1997-ci il

Şikayətçi, Kürd mənşəli bir Türkiyəli qadın (sözügədən dövrdə 17 yaşında) ailəsinin digər iki üzvü ilə birlikdə izahat vermədən həbs edilmişdir. Təhlükəsizlik qüvvələrinin üzvü tərəfindən təcavüzə məruz qalmadan əvvəl gözü bağlanmış, döyülmüş, çıpaq soyundurulmuş, bir təkərin içərisinə yerləşdirilmiş və üzərinə şlanq vasitəsilə təzyiqlə su vurulmuş və bir saatdan sonra təxminən bir neçə nəfər tərəfindən yenə də döyülmüşdür. Əvvəllər heç bir zorlanma halı üzrə iş aparmayan bir həkim onun bakirəliyinin pozulduğunu və bud nahiyələrinin hər tərəfində qançırların yayıldığını müəyyən etmişdir. Şikayətçi daha sonra ailəsinin Avropa İnsan Hüquqları Məhkəməsi qarşısında şikayətini geri götürməyə məcbur etmək üçün səlahiyyətli orqanlar tərəfindən ona hədə-qorxu gəlindiyini və qısnamaya məruz qaldığını iddia etmişdir.

Məhkəmə vurğulamışdır ki, dövlətin rəsmi fəaliyyət göstərən bir şəxsi tərəfindən tutulmuş hər hansı şəxsin zorlanması qurbanın (zərər çəkmiş şəxsin) zəifliyindən və müqavimətinin zəifləməsindən asanlıqla sui-istifadə edə biləcəyi nəzərə alınmaqla, bu, pis rəftarın xüsusilə ağır və mənfur bir forması hesab edilməlidir. Bununla yanaşı, zorlanma hadisəsi qurbanda dərin psixoloji izlər qoyur və vaxt keçdikcə bu, digər fiziki və əqli zorakılıq formalarına qarşı tez bir zamanda cavab vermək imkanlarını əngəlləyir. Bu təcrübə şikayətçidə fiziki və ruhi yorğunluq və pozğunluq hissələrini qoyub gedir. Məhkəmə müəyyən etmişdir ki, sözügedən şikayətçi həbsdə olduğu müddətdə ona qarşı həm fiziki, həm də əqli zorakılıq əməlləri, xüsusi amansızlıqla zorlanma əməli və daha sonra işgəncə əməli törədilmiş və bu, Konvensiyanın **3-cü maddəsinin** (işgəncə və qeyri-insani və ya ləyaqəti alçaldan rəftarın qadağan edilməsi) **pozulması** ilə nəticələnmişdir. Bundan əlavə, həbsdə olduğu müddətdə bir şəxsin rəsmi fəaliyyət göstərən digər şəxs tərəfindən zorlanması iddiası zərərçəkənin müstəqil həkimlər tərəfindən bütün müvafiq həssaslıqlarla ekspertizaların aparılmasını tələb edir. Bu, baş verməmiş, istintaq aparılmamış və şikayətçinin kompensasiyadan istifadə hüququ inkar edilmiş və Konvensiyanın **13-cü maddəsi** (səmərəli hüquqi müdafiə vasitələri hüququ) **pozulmuşdur**.

M.C. Bolqariyaya qarşı (işin N-si: 39272/98)

4 dekabr, 2003-cü il

14 yaşlı şikayətçi (Bolqarıstanda cinsi əlaqəyə razılıq yaşı) iki nəfər tərəfindən zorlanmışdır; o, zorlandığı zaman və zorlandıqdan sonra ağlamış və daha sonra anası tərəfindən xəstəxanaya aparılmış və burada onun bakirəliyinin pozulduğu müəyyən edilmişdir. Onun müqavimət göstərdiyi və ya yardım çağırdığını müəyyən etmək mümkün olmadığı üçün təsirləndirilən şəxslər cinayət məsuliyyətinə cəlb edilməmişdir.

Məhkəmə Konvensiyanın **3-cü maddəsinin** (ləyaqəti alçaldan rəftarın qadağan edilməsi) və Konvensiyanın **8-ci maddəsinin** (xüsusi həyatına hörmət hüququnun) **pozulmuş olduğunu**, xüsusilə də, razılıq olmadan zorlanma və cinsi zorakılığa məruz qalma faktının müəyyən edilməsində bu halları mühüm tərkib hissəsi kimi ümumi hallarla müəyyən etmişdir. Cinsi istismar qurbanları, xüsusilə də gənc qızlar tez-tez psixoloji səbəblərdən (ya passiv şəkildə tabe olur və ya təcavüz səbəbindən özlərindən uzaqlaşırırlar) və ya növbəti zorakılıq qorxusu səbəbindən müqavimət göstərməyi bacarmır. Dövlətin hətta fiziki müqavimət göstərmədikdə belə, hər hansı razılıq olmayan cinsi aktı təqib etmək öhdəliyinin olduğuna baxmayaraq, Məhkəmə həm bu işin istintaqında, həm də Bolqarıstanın qanunvericiliyində boşluğun olduğunu müəyyən etmişdir.

Maslova and Nalbandov Rusiyaya qarşı

24 yanvar, 2008-ci il

The applicant, who had been called in for questioning at her local police station, was Yerli polis bölməsində sorğuya çağırılmış şikayətçi qətl hadisəsində iştirakı boynuna alması üçün polis əməkdaşları tərəfindən məcbur edilmişdir. Bir polis məmuru onun barmaqlarını qandallamış, onu döymüş, zorlamış və sonra onu oral seksə məcbur etmişdir. Sonradan onu başqa bir polis əməkdaşı qarın nahiyəsinə zərbə vurmuş, üzünə maska taxmış, əziyyət vermək üçün havasını əngəlləmiş və sığalarına məftil qoşaraq bədənində elektrik enerjisi buraxmışdır. Tualetə getməyə icazə verildikdə şikayətçi biləklərinin damarlarını kəsməyə

cəhd etmişdir. Üç prokurorluq əməkdaşı onu polis məntəqəsində dindirdikdən sonra spirtli içki qəbul etmiş və onu zorlamağa davam etmişdir. Şikayətçi zorlanmağa və işgəncəyə məruz qaldığına dair şikayət etmişdir. Məntəqədə tapılan istifadə olunan prezervativ onun vaginal hüceyrələrdə izlərin olma ehtimalının 99.99% təsdiq etmişdir. Sperma izləri olan birdəfəlik istifadə üçün salfetlər və sperma izləri olan və şikayətçinin antigen qrupu ilə eyni olan müxtəlif geyim əşyaları və vaginal qumaş aşkar edilmişdir. Halbuki, məhkəmə, prokurorluq əməkdaşlarına qarşı məhkəmə prosesinin başlanılması üçün xüsusi qaydaya riayət edilməməsi səbəbindən toplanmış sübutların mahiyyəti üzrə araşdırma üçün qəbul edilməz hesab edildiyini qərara almışdır. Məhkəmə işi cinayət sübutunun olmaması səbəbindən dayandırılmışdır.

Məhkəmə şikayətçinin hadisələrə dair irəli sürdüyü versiyanı dəstəkləyən inandırıcı və qəti (tamamilə aşkar) sübutlar məcmusunun (toplusunun) olduğunu qeyd etmişdir. Məhkəmə təkrar olaraq qeyd etmişdir ki, dövlətin rəsmi fəaliyyət göstərən bir şəxsi tərəfindən tutulmuş hər hansı digər şəxsin zorlanması qurbanın (zərər çəkmiş şəxsin) zəifliyindən və müqavimətinin zəifləməsindən asanlıqla sui-istifadə edə biləcəyi faktını nəzərə alınmaqla, pis rəftarın xüsusilə ağır və mənfur bir forması hesab edilməlidir. Fizikli zorakılıq, xüsusilə də şikayətçinin məruz qaldığı və daha sonra işgəncəyə çevrilmiş təkrar zorlanma kimi qəddar əməllər Konvensiyanın **3-cü maddəsinin** (işgəncə və qeyri-insani və ya ləyaqəti alçaldan rəftarın qadağan edilməsi) **pozulması** ilə nəticələnmişdir. Bundan başqa, səmərəsiz istintaqın aparılması ilə əlaqədar olaraq prosesual-hüquqi baxımdan Konvensiyanın **3-cü maddəsi pozulmuşdur**.

P.M. Bolqariyaya qarşı (işin N-si: 49669/07)

24 yanvar, 2012-ci il

Bu iş on üç yaşında zorlanmış şikayətçinin şikayəti ilə əlaqədardır, belə ki, hadisədən sonra təcavüzə məruz qaldıqdan sonra, Bolqarıstanın səlahiyyətli orqanları tərəfindən istintaqın başa çatdırılması on beş ildən çox vaxt aparmış və təqsirləndirilən şəxslərin təqibinə könülsüz yanaşan səlahiyyətli orqanlarının əllərində heç bir hüquqi müdafiə olmamışdır.

Məhkəmə müəyyən etmişdir ki, işin faktlarının və cinayətkarların şəxsiyyətlərinin müəyyən edilmiş olduğuna baxmayaraq, şikayətçinin zorlanma hadisəsinə dair şikayətinin istintaq araşdırması səmərəsiz olmuş və prosesual-hüquqi baxımdan Konvensiyanın **3-cü maddəsinin** (qeyri-insani və ləyaqəti alçaldan rəftarın qadağan edilməsi) **pozulması** baş vermişdir.

İ.G. Moldova Respublikasına qarşı (işin N-si: 53519/07)

15 may, 2012-ci il

Şikayətçi on dörd yaşında bir tanışı tərəfindən zorlandığını iddia etmişdir (şikayətçinin tez-tez ziyarət etdiyi nənəsi ilə eyni məhəllədə yaşayan iyirmi üç yaşlı qonşu kişi). O, onun iddialarının səlahiyyətli orqanlar tərəfindən səmərəli istintaqının aparmadığını şikayətində xüsusi olaraq bildirmişdir.

Məhkəmə iddiaçının işi üzrə zorlanma və cinsi zorakılıq hallarının bütün formalarının səmərəli istintaqı və cəzalandırılması üçün Dövlətin müsbət öhdəliklərinə aid olan tələblərinin yerinə yetirilmədiyi və Konvensiyanın **3-cü maddəsinin** (qeyri-insani və ya ləyaqəti alçaldan rəftarın qadağan edilməsi) **pozulduğu** qənaətinə gəlmişdir.

M. və digərləri İtaliyaya və Bolqariyaya qarşı (işin N-si: 40020/03)

31 iyul, 2012-ci il

Roma mənşəli və Bolqarıstan vətəndaşı olan şikayətçilər, iş tapmaq üçün İtaliyaya gəldikdən sonra onların qızı fiziki şəxslər tərəfindən silahla qorxudularaq saxlanmış və işləməyə və oğurluq etməyə məcbur edilmiş və bir kənddə Roma ailəsinin əllərində cinsi zorakılığa məruz qalmışdır. Onlar həmçinin İtalyanın səlahiyyətli orqanlarının bu hadisələri adekvat şəkildə istintaqının aparmadığını iddia etmişdir.

Məhkəmə şikayətçilərin **şikayətlərinin 4-cü maddə** (köləlik və məcburi əməyin qadağan edilməsi) **üzrə** açıqcasına əsassız olduğu səbəbindən **mahiyyəti üzrə araşdırma üçün qəbul edilməz** olduğuna dair qərar vermişdir. İnsan alverinə dair şikayəti dəstəkləyən heç bir sübut olmadığı müəyyən edilmişdir. Halbuki, İtalyanın səlahiyyətli orqanları yetkinlik yaşına çatmayan qızın saxlanıldığı villada dəfələrlə döyülməsinə və zorlanmasına

dair şikayətçi valideynlərin şikayətlərinin səmərəli istintaqını aparmamışdır. Məhkəmə bu səbəbdən də Konvensiyanın **3-cü maddəsinin** (qeyri-insani və ya ləyaqəti alçaldan rəftarın qadağan edilməsi) prosesual-hüquqi baxımdan **pozulduğu** qənaətinə gəlmişdir. Məhkəmə son olaraq, birinci şikayətçinin sərbəst buraxılması üçün İtaliyanın səlahiyyətli orqanları tərəfindən görülmüş tədbirlərlə münasibətdə **3-cü maddənin pozulmadığı** qənaətinə gəlmişdir.

P. və S. Polşaya qarşı (işin N-si: 57375/08)

30 oktyabr, 2012-ci il

Şikayətçilər bir ana və onun qızından ibarət olmuşdur. Birinci şikayətçi 2008-ci ildə on dörd yaşında zorlandıqdan sonra hamilə qalmışdır. Şikayətçilər qüvvədə olan qanunla müəyyən edilmiş şərtlər əsasında şikayətçinin abortdan vaxtında və maneəsiz istifadə etmək haqqında və iş ilə bağlı məlumatın ictimaiyyətə açıqlanması barədə hüquqlarını təmin edən hərtərəfli hüquqi çərçivənin olmadığından xüsusi olaraq şikayətlənmişdir. Onlar həmçinin birinci şikayətçinin anasının himayəsindən ayıraraq yetkinlik yaşına çatmayanların sığınacağında yerləşdirilməsinin və daha sonra isə xəstəxanaya yerləşdirilməsinin qanunsuz olduğundan şikayətlənmiş və işin hallarının qeyri-insani və ya ləyaqəti alçaldan rəftara bərabər olduğunu bildirmişdilər.

Məhkəmə hər iki şikayətçi ilə münasibətdə, şikayətçinin abortdan qanuni şəkildə istifadə etmək imkanının müəyyən edilməsi ilə əlaqədar və şəxsi məlumatların açıqlanması ilə əlaqədar Konvensiyanın **8-ci maddəsinin** (şəxsi və ailə həyatına hörmət hüququ) **pozulduğu** qənaətinə gəlmişdir. Bundan başqa, məhkəmə Konvensiyanın **5-ci maddəsinin 1-ci bəndinin** (azadlıq və toxunulmazlıq hüququ) **pozulduğu** qənaətinə gəlmiş və xüsusən də birinci şikayətçinin yetkinlik yaşına çatmayanların sığınacağında yerləşdirilməsinin əsas məqsədinin onu valideynlərindən ayırmaq və aborta mane olmaqdan ibarət olduğunu müəyyən etmişdir. Nəhayət, birinci şikayətçi səlahiyyətli orqanlar tərəfindən acınacaqlı bir şəkildə müalicəyə alınmış və onun əzabları Konvensiyanın **3-cü maddəsinin pozulmasına**, həmin maddədə (qeyri-insani rəftarın qadağan edilməsi) qeyd olunmuş qəddarlığın minimum həddinə (səviyyəsinə) gəlib çatmışdır.

O'Keeffe İrlandiyaya qarşı

28 yanvar, 2014-cü il (Böyük Palata)

Bu iş 1973-cü ildə İrlandiyanın Milli Məktəbində bir müəllim tərəfindən 9 yaşlı bir məktəbli qızın cinsi zorakılığa məruz qalması ilə əlaqədar Dövlətin məsuliyyəti ilə bağlı olmuşdur. Şikayətçi, bir məktəbli qızı zorakılıqdan qorumaq üçün və eləcə də ona qarşı pis rəftarı araşdırmaq və ya müvafiq hüquqi cavab tədbiri görmək məqsədilə İrlandiya Dövlətinin ibtidai təhsil sistemini qurmağı bacarmadığını şikayətində xüsusi olaraq göstərmişdir. O, həmçinin Dövlətin onu qorumağı bacarmadığı üçün heç bir hüquq təminatı və ya kompensasiya əldə edə bilmədiyini iddia etmişdir.

Məhkəmə İrlandiya Dövlətinin onu cinsi zorakılıqdan qoruya bilmədiyini və dövlət səviyyəsində onun hüquq təminatı və ya kompensasiya əldə edə bilməməsi ilə əlaqədar Konvensiyanın **3-cü maddəsinin** (qeyri-insani və ya ləyaqəti alçaldan rəftarın qadağan edilməsi) və Konvensiyanın **13-cü maddəsinin** (səmərəli hüquqi müdafiə vasitələri hüququ) **pozulduğu** qənaətinə gəlmişdir. Bundan əlavə, məhkəmənin digər qənaətinə görə şikayətçinin oxuduğu məktəbdə cinsi zorakılıq şikayətlərinin araşdırılması ilə əlaqədar Konvensiyanın **3-cü maddəsinin pozulmadığı** bildirilmişdir.

V. Sloveniyaya qarşı (işin N-si: 24125/06)

28 yanvar, 2014-cü il

Bu iş 1990-cu ilin aprel ayında 18 yaşlı bir qızın bir qrup şəxs tərəfindən zorlanması ilə əlaqədar cinayət mühakiməsi icraatı barəsindədir. Şikayətçi cinayət mühakiməsi icraatında baş vermiş uzun gecikmələrin ona qarşı törədilmiş cinayət əməllərinin səmərəli şəkildə təqib etmək öhdəliyinin dövlət tərəfindən pozulduğunu şikayətində xüsusi olaraq bildirmişdir. Uzun müddət davam edən məhkəmə prosesi nəticəsində üzləşdiyi acınacaqlı vəziyyət nəzərə alınaraq dövlət səviyyəsində ona ödənilən 5000 avro məbləğində təzminatın kifayət məbləğdə olmadığını hesab etmişdir.

Məhkəmə Konvensiyanın **3-cü maddəsinin** (qeyri-insani və ləyaqəti alçaldan rəftarın qadağan edilməsi) prosedur qaydalarının **pozulduğu** qənaətinə gəlmiş və şikayətçinin zorlanmasına dair cinayət mühakiməsi icraatının 3-cü maddədə göstərilən prosessual tələblərə uyğun aparılmadığını müəyyən etmişdir.

M.A. Sloveniyaya qarşı (işin N-si: 3400/07) və

N.D. Sloveniyaya qarşı (işin N-si: 16605/09)

15 yanvar, 2015-ci il

Şikayətçilər Sloveniyanın zorlanmada təqsirləndirilən kişilərə qarşı cinayət təqibi və ədalət mühakiməsinə dair effektiv sistemlə təmin edə bilmədiyindən, birinci instansiya məhkəməsinin təxminən 26 ilədək, ikinci instansiya məhkəməsinin isə doqquz ildən çox davam etdiyindən şikayət etmişdir.

Məhkəmə hər iki halda Konvensiyanın prosedur qaydalarının **pozulması** (qeyri-insani və ləyaqəti alçaldan rəftarın qadağan edilməsi) qənaətinə gəlmiş, şikayətçilərin zorlanma ilə bağlı cinayət mühakiməsi icraatı zamanı 3-cü maddənin irəli sürdüyü prosessual tələblərə riayət olunmadığını müəyyən etmişdir.

S.Z. Bolqariyaya qarşı (işin N-si: 29263/12)

3 mart, 2015-ci il

Şikayətçi şikayətində ona qarşı törədilmiş qanunsuz tutulub saxlanılma, hücum, zorlama və insan alveri cinayətlərinin cinayət mühakiməsi icraatının səmərəsizliyini xüsusi olaraq bildirmişdir. O, şikayətində iki polis əməkdaşının bu işdə mümkün iştirakına dair istintaq hərəkətlərinin edilmədiyini və ona hücum edən şəxslərin təqib edilmədiyini və işin araşdırılması və məhkəmə baxışı üçün vaxtın çox uzun sürdüyünü xüsusi olaraq göstərmişdir. O, həmçinin, dəymiş ziyanın qarşılığının ödənilməsi iddiası ilə bağlı müraciətinə dair cinayət mühakiməsi icraatının həddindən artıq uzun sürdüyündən və ağılabatan müddət ərzində ədalətli məhkəmə araşdırma tələblərinə dair hüququnun pozduğunu müraciətində təsdiq etmişdir. O, son olaraq, Bolqarıstanda cinayət mühakiməsi icraatının səmərəsizliyi ilə əlaqədar bir sıra təkrarlanan problemlərin göstəricisi olduğunu müraciətində təsdiq etmişdir. Məhkəmə şikayətçinin qanunsuz tutularaq saxlanılması və zorlanması ilə əlaqədar istintaqın aparılmasında baş vermiş çatışmazlıqlar nəticəsində, cinayət mühakiməsi icraatında baş vermiş həddindən artıq gecikmələri və cinayət əməllərinin müəyyən cəhətlərinin istintaqın aparılmamasını xüsusilə nəzərə alaraq Konvensiyanın **3-cü maddəsinin** (qeyri-insani və ya ləyaqəti alçaldan rəftarın qadağan edilməsi) **pozulduğu** qənaətinə gəlmişdir. Məhkəmə şikayətçinin bu işdə mütəşəkkil cinayətkar şəbəkənin mümkün iştirakına dair iddialarının səlahiyyətli orqanlar tərəfindən araşdırmağını zəruri hesab etməməsini narahatlıq doğuracaq xüsusi bir hal olduğunu müəyyən etmişdir. Məhkəmə həmçinin, bu işdə artıq Bolqarıstana qarşı 45-dən çox qərarın çıxarıldığını öyrənmiş və səlahiyyətli orqanların səmərəli istintaq aparmaq öhdəliyini yerinə yetirmədiklərini müəyyən etmişdir. Məhkəmə təkrarlanan çatışmazlıqlar nəticəsində sistemli problemin mövcud olduğunu aşkara çıxardığını müəyyən edərək Konvensiyanın gələcəkdə digər buna bənzər pozuntularını aradan qaldırmaq üçün praktiki baxımdan hansı ümumi tədbirlərin həyata keçirilməsinə qərar vermək məqsədilə Konvensiyanın **46-cı maddəsinin** (qərarların məcburi qüvvəsi və icrası) Avropa Şurasının Nazirlər Komitəsi ilə birgə əməkdaşlıq çərçivəsində icra öhdəliyinin Bolqarıstanın üzərinə düşdüyünü hesab etmişdir.

İ.P. Moldova Respublikasına qarşı (işin N-si: 33708/12)

28 aprel, 2015-ci il

Şikayətçi (qadın) bir ildən çox görüşdüyü bir kişi tərəfindən zorlandığını iddia etmişdir. O, şikayətində Moldovanın səlahiyyətli orqanlarının zorlanma iddialarını səmərəli şəkildə araşdırmadığını və bu zorlanma iddiasının və ya istintaq araşdırmasının nəticəsiz qalması üçün heç bir səmərəli cinayət qanunvericiliyinin və ya mülki vasitənin olmadığını xüsusi olaraq təsdiq etmişdir.

Məhkəmə iddiaçının işi üzrə zorlanma və cinsi zorakılıq hallarının bütün formalarının səmərəli istintaqı və cəzalandırılması üçün Dövlətin müsbət öhdəliklərinə aid olan tələblərinin yerinə yetirilmədiyini və Konvensiyanın **3-cü maddəsinin** (qeyri-insani və ya ləyaqəti alçaldan

rəftarın qadağan edilməsi) **pozulduğu** qənaətinə gəlmişdir. Həmçinin, məhkəmə belə bir qənaətə gəlmişdir ki, mülki vasitələrin olmaması ilə əlaqədar şikayətçinin şikayətində də göstəriləyi kimi, Konvensiyanın **3-cü maddəsi ilə birlikdə qəbul edilmiş 13-cü maddənin** (səmərəli hüquqi müdafiə vasitələri hüququ) pozulması baş vermişdir.

Y. Sloveniyaya qarşı (işin N-si: 41107/10)

28 may, 2015-ci il

Bu iş gənc bir qadının bir ailə dostuna qarşı aparılan cinayət mühakiməsi icraatı ilə bağlı şikayəti haqqındadır, belə ki, sözügedən qızın iddiasına görə o, kiçik yaşlarında sözügedən şəxs tərəfindən dəfələrlə cinsi təcavüzə məruz qalmış və məhkəmə prosesi çox uzun çəkmiş və onu sarsıtmışdır. Şikayətçi xüsusi olaraq təsdiq etmişdir ki, cinsi təcavüz iddialarına dair şikayətin verilməsi və birinci instansiya qərarının elan edilməsi yeddi il çəkmiş, onunla əlaqədar məhkəmə prosesi əsassız olaraq gecikdirilmişdir. Bundan əlavə, o, şikayətində cinayət mühakiməsi icraatı zamanı onun şəxsi toxunulmazlıq hüququnun pozulması hallarını və onun işi üzrə iki dinləmə zamanı cavabdeh şəxsin özü tərəfindən çarpaz dindirilmənin aparılması hadisəsindən sarsıntı keçirdiyini xüsusi olaraq bildirmişdir.

Şikayətçi tərəfindən şikayətin verməsi ilə birinci instansiya qərarının verilməsi arasında yeddi ildən artıq vaxt çəkməsi faktının məhkəmə prosesinin nəticəsinə zərər vurması və belə bir gecikdirilmə faktının tezlik tələblərinə cavab verə bilməməsi mülahizəsini irəli sürmək mümkün olmadığına baxmayaraq, məhkəmə Konvensiyanın **3-cü maddəsi** (qeyri-insani və ya ləyaqəti alçaldan rəftarın qadağan edilməsi) üzrə Dövlətin prosessual öhdəliklərinin **pozulduğu** qənaətinə gəlmişdir. Məhkəmə həmçinin, Konvensiyanın **8-ci maddəsinin** (şəxsi və ailə həyatına hörmət hüququ) **pozulduğu** qənaətinə gəlmiş və cinayət araşdırması və məhkəmə zamanı Sloveniyanın səlahiyyətli orqanları tərəfindən şikayətçinin şəxsi toxunulmazlığını qoruya bilmədiyini müəyyən etmişdir. Xüsusi olaraq, hücumda təqsirləndirilən şəxsin məhkəmə prosesində çarpaz dindirilmə apararılkən təhqiramiz və ləyaqəti alçaldıcı ifadələrdən istifadə etməsinin qarşısı alınmamışdır. Səlahiyyətli orqanlar şikayətçinin növbəti sarsıntıya məruz qalmasının qarşısını almaq üçün şübhəsiz ki, bir sıra tədbirlər görmüşdür. Halbuki, işin həssaslığını və cinsi təcavüz hallarının baş verdiyi zaman qızın gənc yaşda olduğunu nəzərə alaraq, xüsusilə həssas yanaşmanın tətbiq edilməsinə dair tələb edilməmişdir. Cavabdeh şəxsin özü tərəfindən çarpaz dindirilmənin xarakterinə gəldikdə isə şikayətçinin ifadəsinin həqiqətə uyğunluğunu araşdırmaq məqsədilə müdafiə vasitələrindən az istifadəyə imkan verilməsinə baxmayaraq, çarpaz dindirilmədən şahidlərə qarşı hədə-qorxu və ya ləyaqəti alçaldıcı vasitələr kimi istifadə edilməməsinin vacibliyi məhkəmə tərəfindən qeyd edilmişdir.

B.V. Belçikaya qarşı (işin N-si: 61030/08)

2 may, 2017-ci il

Şikayətçi öz iş yoldaşı tərəfindən zorlanmaya və cinsi toxunulmazlıq hüququnun pozulmasına məruz qalması ilə əlaqədar qaldırdığı iddianın hərtərəfli istintaqının aparılmadığını və səmərəli hüquqi müdafiə vasitələrindən istifadə edə bilmədiyini şikayətində xüsusi olaraq göstərmişdir.

Məhkəmə Konvensiyanın **3-cü maddəsinin** (qeyri-insani və ya ləyaqəti alçaldan rəftarın qadağan edilməsi) prosedur qaydalarının **pozulması** qənaətinə gəlmişdir. Məhkəmə xüsusilə müəyyən etmişdir ki, şikayətçinin iddiaları mübahisə yaratması səbəbindən bunu rəftarla əlaqədar şikayətlərin olduğunu hesab edərək Konvensiyanın 3-cü maddəsinin pozulması halı kimi qəbul etmək olar. Buna uyğun olaraq, Dövlətin səmərəli istintaq aparmaq öhdəliyini nəzərə almaqla şikayətçi tərəfindən şikayət verildiyi andan dərhal sonra mümkün qədər tez bir müddətdə səlahiyyətli orqanlar zorlanma və cinsi toxunulmazlıq hüququnun pozulması iddialarını əhatə edən halları və müvafiq faktları müəyyən etmək məqsədilə bütün mümkün imkanlardan istifadə etməli idi. Bu səbəbdən də istintaq belə hallarda ciddi və hərtərəfli aparılmalı idi.

Ölkədən çıxarılaq öz ölkəsində göndərildikdə pis rəftar təhlükəsi

Qadın sünneti

Kollins və Akaziebie İsveçə qarşı

8 mart, 2007-ci il (qəbuledinlənlilik barədə qərar)

Şikayətçilər Nigeriya vətəndaşı bir ana və onun qızıdır. Onlar Nigeriyaya qaytarıldıqları təqdirdə sünnet olunacaqları və bu, Konvensiyanın 3-cü maddəsinin (qeyri-insani və ya ləyaqəti alçaldan rəftarın qadağan edilməsi) pozulması ilə nəticələcəkdir. İsveç Mıqrasiya İdarəsi onların sığınacaq, qaçqın statusu və ya yaşayış icazəsinə dair müraciətlərini rədd edərək digər məsələlərlə yanaşı qadınların sünnet edilməsi halının Nigeriyada qanunla qadağan olduğunu və sözügedən qadağanın Nigeriyanın ən az altı ştatında müşahidə olunduğunu göstərmişdir. Beləliklə, əgər şikayətçilər bu ştatlardan birinə qayıtsalar, onların sünnetə məruz qalacaqlarına inanmaq ehtimalı yoxdur. Şikayətçilərin müraciətləri uğursuz nəticələnmiş və qadın sünnetinə qarşı qanunvericiliyin mövcudluğu məsələsinin təkidlə qeyd olunduğuna baxmayaraq, bu hal heç zaman təqib edilməmiş və ya cəzalandırılmamışdır.

Məhkəmə şikayətçilərin Nigeriyaya qayıdıqdan sonra qadın sünnetinə məruz qalması üçün real və konkret bir təhlükə ilə qarşılaşacaqlarını sübut edə bilmədiklərini iddia edərək şikayətin açıqcasına əsassız olmasını səbəb göstərərək işin **mahiyyəti üzrə araşdırma üçün qəbuledilməz** olduğunu bəyan etmişdir. Buna baxmayaraq, hər hansı bir qadının sünnetə məruz qalması halının pis rəftara gətirib çıxardığı üçün bu hal Konvensiyanın 3-cü maddəsinin (qeyri-insani və ya ləyaqəti alçaldan rəftarın qadağan edilməsi) pozulması hesab edilir. Buna baxmayaraq, Nigeriyalı qadınlar ənənəvi olaraq hələ də qadın sünnetinə məruz qalmaqdadır. Halbuki, Nigeriyadakı bir neçə ştatında, o cümlədən, şikayətçilərin yaşadığını ştatda qadınların sünneti qanunla qadağan edilmişdir. Bundan əlavə, birinci şikayətçi hamiləlik dövründə öz ailəsindən kömək və dəstək almaq imkanı olan Nigeriya daxilində digər ştata və ya qonşu ölkəyə getmək seçimini etməmişdir. Bunun əvəzinə o, əhəmiyyətli səviyyədə qüvvə və müstəqillik nümayiş etdirərək İsveçə səfər etmək üçün lazımı praktiki və maliyyə imkanlarını əldə etmək imkanına nail olmuşdur. İşə bu perspektivdən yanaşdıqda onun öz ştatında olmasa da belə, ən azı Nigeriyanın qadın sünneti qadağan edilmiş, yaxud az yayılmış digər ştatlarının birində qızını qadın sünnetindən qorumaq imkanına sahib olmama səbəbini başa düşmək çətin olmuşdur.

İzevbekhai İrlandiyaya qarşı

17 may, 2011-ci il (qəbuledinlənlilik barədə qərar)

Şikayətçi və onun iki qızı Nigeriyaya qaytarıldıqları təqdirdə sünnet olunacaqlarını və beləliklə də Konvensiyanın 3-cü maddəsinin (qeyri-insani və ya ləyaqəti alçaldan rəftarın qadağan edilməsi) pozulması ilə nəticələcəyini iddia etmişdir. Onlar iddia etmişdilər ki, analarının ən böyük qızı bir yaşında ikən «yaşlı şəxs» tərəfindən icra edilən sünnetdən sonra çoxlu qanaxmadan həyatını itirmişdir. Atasının ailəsinin digər iki gənc qızlarının da sünnet etdirilməsi ilə əlaqədar təzyiqlə üzləşən ailə Nigeriyadan İrlandiyaya gəlmişdir. Onların sığınacaq tələbləri uğursuz olmuşdur.

Məhkəmə şikayətin açıqcasına əsassız olduğunu əsas gətirərək onu **mahiyyəti üzrə araşdırma üçün qəbuledilməz** hesab etmişdir. Məhkəmə xüsusilə, ailənin böyük qızlarının doğulması və ölümünə dair iddialarda şübhə etmək üçün tutarlı səbəblər olduğunu əsas gətirmişdir. Ailənin Nigeriyada maddi və sosial cəhətdən vəziyyəti yüksək olmuşdur. Birinci şikayətçi təhsilli peşə sahibi olmuş və qadının əri və valideynləri qadın sünnetinə qarşı çıxmışdır. Qızlarının sünnet problemi ilə əlaqədar ataları tərəfindən heç bir məlumat verilməmiş və onları qadın sünnet faizinin xeyli aşağı olduğu və ya nadir hallarda rast gəlinədiyi Nigeriyanın şimalında yerləşdirilməklə və ya hər hansı köməklik üçün müraciət edilməmişdir. Bu səbəbdən də Məhkəmə Nigeriyaya qayıdıqdan sonra onun və əri tərəfindən qızlarını sünnetdən qorumaq imkanı olacağını hesab etmişdir.

Omeredo Avstriyaya qarşı

20 sentyabr, 2011-ci il (qəbuledinlənlik barədə qərar)

1973-cü il təvəllüdlü şikayətçi qadın sünnətindən yaxa qurtarmaq üçün 2003-cü ildə Nigeriyaya qaçmışdır. O, bacısının sözügedən əməlin fəsadları nəticəsində artıq öldüyünü bildirmiş və rədd edəcəyi təqdirdə kəndlilər tərəfindən onu öldürmək təhlükəsinin olduğunu və buna görə də anasının qızına razılaşmağı deməyini iddia etmişdir. Onun sığınacaq tələbi uğursuz olmuşdur.

Məhkəmə iddianın açıqcasına əsassız olduğunu əsas gətirərək işi **mahiyyəti üzrə araşdırma üçün qəbuledilməz** hesab etmişdir. Buna baxmayaraq, hər hansı bir şəxsin, uşağın və ya yaşlı şəxsin sünnətə məruz qalması halının pis rəftara gətirib çıxardığı üçün bu hal Konvensiyanın 3-cü maddəsinin (qeyri-insani və ya ləyaqəti alçaldan rəftarın qadağan edilməsi) pozulması hesab edilir. Halbuki, Məhkəmə yerli səlahiyyətli orqanlar şikayətçinin Nigeriyada zorla qadın sünnətinə məcbur edilmə qorxusunu ətraflı təsbit etdikdən sonra ölkə daxilində alternativ uçuşlardan istifadə etməsini zəruri hesab etmişdir. Buna görə Məhkəmə şikayətçinin Nigeriyadakı şəxsi vəziyyətini qiymətləndirməli olmuşdur. Bu baxımdan, Məhkəmə şikayətçinin dərzi kimi təhsil və iş təcrübəsini nəzərə alaraq ailənin dəstəyinə güvənmədən Nigeriyada öz həyatını qura biləcəyinə inanmaq üçün bir səbəb olduğunu müəyyənləşdirmişdir.

Sou Belçikaya qarşı

19 yanvar, 2016-cı il

Şikayətçi şikayətində Belçikadan çıxarılaraq mənşə ölkəsi Qvineyə göndərildiyi halda növbəti eksizasiya prosedurasına məruz qalmaq təhlükəsinin olduğu və onun şikayəti ilə əlaqədar heç bir səmərəli hüquqi vasitələrinin olmadığını bildirmişdir.

Məhkəmə şikayətçinin çıxarılaraq mənşə ölkəsinə göndərildiyi halda Konvensiyanın **3-cü maddəsinin** (qeyri-insani və ya ləyaqəti alçaldan rəftarın qadağan edilməsi) **pozulmayacağı** qənaətinə gəlmiş və sözügedən ölkəyə göndərildiyi təqdirdə növbəti eksizasiya prosedurasına məruz qalmaq təhlükəsinin olmayacağını müəyyən etmişdir. Məhkəmə həmçinin, Konvensiyanın **3-cü maddəsi ilə birlikdə 13-cü maddəsinin** (səmərəli hüquqi müdafiə vasitələri hüququ) **pozulmadığı** qənaətinə gəlmişdir.

Bangura v. Belçikaya qarşı

14 iyun, 2016-cı il (şikayətin siyahıdan çıxarılmasını qərarı)

Bu işdə şikayətçi mənşə ölkəsi Sierra Leoneyə qaytarıldığı qadın sünnətinə məruz qalacağını iddia etmişdir.

2016-cı ilin yanvar ayında şikayətçi arvadı ilə ailənin yenidən birləşməsinə dair müraciəti əsasında yaşayış icazəsi almış olduğunu xüsusi qeyd edərək bu səbəbdən də onun ölkədən çıxarılıb Sierra Leoneyə göndərilməsi üçün xeyli müddət qaldığından və buna heç bir təhlükə olmadığından Konvensiyanın 37-ci maddəsinə (şikayətlərin siyahıdan çıxarılması) uyğun olaraq Məhkəmə **şikayətin siyahıdan çıxarılmasını qərara almışdır**.

Ailə tərəfindən namus cinayəti və pis rəftar

A.A. və digərləri İsveçə qarşı (işin N-si: 14499/09)

28 iyun, 2012-ci il

Bu iş İsveçdə yaşayan Yəmən vətəndaşları (bir ana və beş uşağı) yerinə yetirilməmiş deportasiya orderi barəsində olmuşdur. Onların iddialarına görə əgər Yəmənə deportasiya edilərlərsə, ərinə/atasına itaət etmədikləri və ölkələrini onun icazəsi olmadan tərk etdikləri üçün namus cinayətinin qurbanlarına çevrilmək təhlükəsi ilə qarşılaşacaqlar. İsveç məhkəmələri şikayətçinin ailəsinin problemlərini əsasən şəxsi zəmində olduğunu və namusdan daha çox maliyyə məsələləri ilə əlaqəli olduğunu hesab etmişdir.

Məhkəmə hazırkı işdə şikayətçilərin Yəmənə deportasiya edildiyi halda qətl və ya qeyri-insani və ya ləyaqəti alçaldan rəftara məruz qalması üçün real təhlükənin baş verməsinə inanmaq üçün əsaslı dəlillərin olmadığını müəyyən edərək buna görə də şikayətçilərə qarşı **deportasiya orderinin icrasının** zəruri olduğu qənaətinə gəlmiş və qeyd etmişdir ki, bu hal Konvensiyanın **2-ci maddəsinin** (yaşamaq hüququ) **və ya 3-cü maddəsinin** (qeyri-insani və ləyaqəti alçaldan rəftarın qadağan edilməsi) pozulmasına səbəb olmayacaqdır.

R.D. Fransaya qarşı (işin N-si: 34648/14)

16 iyun, 2016-cı il

Bu iş şikayətçinin mənşə ölkəsi Qvineyə deportasiyasına dair prosedur barəsində olmuşdur. Bir xaçpərəst ilə evləndiyinə görə o, müsəlman ata və qardaşları tərəfindən hər növ şiddətli təzyiqlə tədbirlərinə dözmüşdür. Şikayətçi Qvineyə deportasiyasının icrası baş verdiyi təqdirdə onun Konvensiyanın 3-cü maddəsinin (qeyri-insani və ya ləyaqəti alçaldan rəftarın qadağan edilməsinə) tələblərinə zidd davranış riski ilə qarşılaşacağını iddia etmişdir.

Məhkəmə şikayətçinin Qvineyə **deportasiyasının Konvensiyanın 3-cü maddəsinin** (qeyri-insani və ya ləyaqəti alçaldan rəftarın qadağan edilməsi) **pozulması** ilə nəticələne biləcəyi qənaətinə gəlmişdir.

İnsan alveri və ya təkrar insan alveri təhlükəsi

L.R. Birləşmiş Krallığa qarşı (işin N-si: 49113/09)

14 iyun, 2011-ci il (şikayətin siyahıdan çıxarılmasını qərarı)

Şikayətçi iddia etmişdir ki, o, Albaniyalı bir kişi tərəfindən insan qaçaqmalçılığı yolu ilə İtaliyadan Birləşmiş Krallığa gətirilmiş və onu bir gecə klubda fahişəliyə məcbur etmiş və oradan əldə etdiyi bütün pullarını əlindən almışdır. O, qaçıb canının qurtararaq gizli sığınacaqda yaşamağa başlamışdır. O, iddia etmişdir ki, Birləşmiş Krallıqdan çıxarılarq Albaniyaya göndərilməsi Konvensiyanın aşağıdakı maddələrinə zidd olaraq onunla pis rəftar təhlükəsinə gətirib çıxara bilər: Maddə 2 (yaşamaq hüququ), Maddə 3 (qeyri-insani və ya ləyaqəti alçaldan rəftarın qadağan edilməsi), Maddə 4 (köləlik və məcburi əməyin qadağan edilməsi) və Maddə 8 (şəxsi və ailə həyatına hörmət hüququ).

Məhkəmə, şikayətçinin və qızının Birləşmiş Krallıqda qaçqın statusu verildiyini və onların bu ölkədən çıxarılarq Albaniyaya göndərilməsinə dair heç bir təhlükənin mövcud olmadığını müəyyən etdikdən sonra Konvensiyanın 37-ci maddəsinə (şikayətlərin siyahıdan çıxarılması) uyğun olaraq **şikayəti siyahıdan çıxarmaq qərarını vermişdir**. Hökumət də şikayətçiyə onun çəkdiyi hüquqi xərclər üçün müəyyən bir məbləği ödəməyi öhdəsinə götürmüşdür.

V.F. Fransaya qarşı (işin N-si: 7196/10)

29 noyabr, 2011-ci il (qəbuledinlənlik barədə qərar)

Bu iş şikayətçinin mənşə ölkəsi Nigeriyaya deportasiyasına dair məhkəmə prosesi barəsindədir. Şikayətçi xüsusi olaraq iddia etmişdir ki, əgər o, ölkədən qovularq Nigeriya göndərilərsə, o, qaçıb canını qurtarmış olduğu fahişəlik zəncirinə geri qayıtmaq təhlükəsi ilə qarşı-qarşıya qalacaq və sözügedən şəxslərin təzyiqlə tədbirlərinə (qisasına) məruz qalacaq və Nigeriyanın səlahiyyətli orqanları onu qoruya bilməyəcəkdir. Onun fikrincə, Fransanın səlahiyyətli orqanlarının vəzifəsi insan alverinin potensial qurbanlarını ölkədən çıxarmamaqdır.

Məhkəmə şikayətin açıq-aşkar əsassız olduğu üçün onu **mahiyyəti üzrə araşdırma üçün qəbuledilməz** hesab etmişdir. Nigeriyalı qadınların Fransada insan alverinin miqyası barədə və mühafizə əldə etmək məqsədilə səlahiyyətli orqanlara məlumat verilməsində qadınların üzləşdiyi çətinliklər barəsində geniş məlumatın mövcud olduğuna baxmayaraq, şikayətçinin deportasiyası barədə qərar verildiyi zaman sözügedən iş üzrə şikayətçinin insan alveri şəbəkəsinin qurbanı olduğuna dair polis məlumatı olduğunu və ya belə bir məlumatın mütləq şəkildə olmasını sübut edən kifayət qədər dəlil mövcud olmamışdır. Şikayətçinin Nigeriyada fahişəlik zəncirinə qayıtmaq məcburiyyətində qalmaq təhlükəsi ilə əlaqədar olaraq, Məhkəmə müəyyən etmişdir ki, fahişəliyin qarşısının alınması və sözügedən şəbəkələrə qarşı mübarizə haqqında Nigeriya qanunvericiliyi məqsədlərinə tam olmasa da, bu sahədə ciddi irəliləyişlər baş vermiş və şikayətçi qayıtdıqdan sonra yəqin ki, bu sahədə yardım alacaq.

Həmçinin baxın: **Idemugia Fransaya qarşı**, 27 mart 2012-ci il tarixli qəbuledinlənlik barədə qərar.

F.A. Birləşmiş Krallığa qarşı (işin N-si: 20658/11)

10 sentyabr, 2013-cü il (qəbuledinlənlik barədə qərar)

Qana vətəndaşı olan şikayətçi insan qaçaqmalçılığı yolu ilə Birləşmiş Krallığa gətirilməsi və fahişəliyə məcbur olunması ilə bağlı iddia irəli sürmüşdür. O, Qanaya qaytarıldıqdan sonra əvvəlki insan alverçilərinin əllərinə və ya yeni insan qaçaqmalçıların əllərinə düşəcəyi təhlükəsinin olduğunu şikayətində xüsusi olaraq göstərmişdir. O, Birləşmiş Krallıqda olduğu müddətdə insan alveri və cinsi istismarın birbaşa nəticəsi HIV-ə yoluxmuş, Dövlət isə lazımi tibbi müalicə almaq üçün Birləşmiş Krallıqda qalmasını təmin etmək üçün müsbət öhdəlik götürmüşdür.

Məhkəmə Konvensiyanın 3-cü maddəsinə (qeyri-insani və ya ləyaqəti alçaldan rəftarın qadağan edilməsi) və 4-cü maddəsinə (qul və məcburi əməyin qadağan edilməsi) əsasən şikayətçinin şikayətinin **mahiyyəti üzrə araşdırma üçün qəbuledilməz** olduğunu elan etmişdir. Məhkəmə şikayətçinin bütün şikayətləri üzrə Yüksək Tribunal müraciət (apelyasiya) vermək hüququnun olduğunu xüsusi şəkildə qeyd etmişdir. Yüksək Tribunal apelyasiya üçün icazəyə dair müraciət etməyi üçün o, Konvensiyanın 35-ci maddəsinin 1-ci bəndinin (qəbuledinlənlik meyarları) tələblərinə cavab verməmişdir.

O.G.O. Birləşmiş Krallığa qarşı (işin N-si: 13950/12)

18 fevral, 2014-cü il (şikayətin siyahıdan çıxarılmasını qərarı)

Nigeriya vətəndaşı olan və insan alveri qurbanı olduğunu iddia edən şikayətçi ölkədən çıxarılaraq Nigeyiraya göndərildiyi təqdirdə onun yenidən insan alveri təhlükəsi ilə qarşı-qarşıya qalacağından şikayət etmişdir.

Məhkəmə, şikayətçiyə Birləşmiş Krallıqda qaçqın və Birləşmiş Krallıqda qeyri-müəyyən müddətə qalmaq statusunun verildiyini qeyd edərək Konvensiyanın 37-ci maddəsinə müvafiq olaraq **onun şikayətlərini işlərin siyahısından çıxarılması barədə qərar vermişdir**. Bundan əlavə, Birləşmiş Krallığın səlahiyyətli orqanları onun insan alveri qurbanı olduğunu təsdiq etmişdilər.

Sosial təcrid

N. İsveçə qarşı (işin N-si: 23505/09)

20 iyul, 2010-cu il

İsveçdə bir kişi ilə qeyri-rəsmi nikahda yaşayan bir evli Əfqan qadını Əfqanıstana qayıdarsa uzunmüddətli həbs və hətta ölüm ilə rəstlaşa biləcəyinə dair cəmiyyətdən təcrid olmaq təhlükəsi ilə üzləşdiyini bildirmişdir. Onun sığınacaq üçün müraciətləri uğursuz olmuşdur.

Məhkəmə şikayətçinin İsveçdən Əfqanıstana **deportasiyasının** Konvensiyanın **3-cü maddəsinin** (qeyri-insani və ya ləyaqəti alçaldan rəftar və ya cəzanın qadağan edilməsi) **pozulmasına səbəb olacağını** müəyyən etmişdir. Qeyd edilmişdir ki, Əfqanıstanda qadınlar cəmiyyətin onlara izah etdiyi vəzifələrə qarşı durduğu müəyyən edilərsə, onlar xüsusilə pis rəftara məruz qalırlar. Şikayətçinin İsveçdəki yaşadığı sadə bir fakt onun qəbul edilmiş davranış xəttini keçmiş olduğu kimi qəbul edilə bilər. Ərindən boşanmaq istəməsi və onunla daha yaşamaq istəməməsi faktı ağır həyatı təhlükələrlə nəticələnə bilər. 2009-cu ilin aprel ayında qəbul edilmiş Şiə Şəxsi Status Aktında qadınların ərlərinin cinsi tələblərinə itaət etmələri və icazə almadan evi tərk etməmələri tələb olunmuşdur. Hesabatlarda daha sonra göstərmişdir ki, Əfqanıstanlı qadınların təxminən 80 %-i məişət zorakılığına məruz qalmış, belə hərəkətləri səlahiyyətli orqanlar qanuni hesab etmiş və bu səbəbdən də təqib etməmişdir. Yoldaşı ilə müşayiət olmayan qadınlar və ya kişi «müəllimi» olmayan qadınlar, şəxsi və ya peşə həyatına davamlı olaraq ciddi məhdudiyətlərlə üzləşmiş və sosial həyatdan təcridolma vəziyyətinə məhkum edilmişdir. Bir kişi qohumu tərəfindən müdafiə edilməyi təqdirdə onların çox vaxt həyatda sağ qalmaq vasitələrindən məhrum olduqları üzə çıxmışdır. Hazırkı işin xüsusi hallarında, Əfqanıstana deportasiya edildikdə şikayətçinin əri, ailəsi, ərinin ailəsi və Əfqan cəmiyyətindən müxtəlif və çoxsaylı təzyiqli tədbirləri (qisas) təhlükələrinə məruz qalacağına inanmaq üçün tutarlı əsaslar var idi (3-cü maddənin 1-ci bəndinə müvafiq).

V.H. İsveçə qarşı (işin N-si: 49341/10)

8 aprel, 2015-ci il (Böyük Palata)

Bu iş Mandaeen adlı həssas etnik/dini azlıqdan çıxmış və sığınacaq axtaran subay bir şikayəti haqqındadır və burada o, İsveçdən çıxarılarq İraqa göndəriləcəyi təqdirdə pis rəftara məruz qalacağını bildirmişdir. Şikayətçi təsdiqlə bildirmişdir ki, həssas etnik/dini azlığa aid boşanan bir qadın İraqa qayıdarsa, o, qeyri-insani və ləyaqəti alçaldan rəftara məruz qalma kimi real təhlükə ilə üzləşəcəkdir. O, İraqdakı bir kişi şəkəsi və ya qalan qohumları olmadan təqib, hücum, zorlama, başqa bir dini məcburi qəbuledirmə və zorla ərə vermə təhlükələri ilə üzləşəcəyini iddiasında xüsusi olaraq bildirmişdir.

Məhkəmə Mıqrasiya İdarəsinin qərarı ilə 15 oktyabr 2014-cü il tarixində şikayətçiyə ölkədə yaşayış icazəsi verildiyini öyrənmişdir. İdarə şikayətçinin dini azlıqlara mənsub olması və Bağdadda baş verən ümumi təhlükəsizlik vəziyyəti və eyni zamanda İraqda qadının hər hansı bir sosial şəkəsinin qalmaması faktının onun İsveçdə mühafizə ehtiyacının olduğunu ifadə etdiyini müəyyən etmişdir. Bu qərardan sonra şikayətçi artıq Avropa Məhkəməsində müraciətinə baxılması arzusunda olmadığını təsdiq etmişdir. Məhkəmə bu səbəbdən də məsələnin ölkə səviyyəsində həll edildiyini hesab etmişdir. Məhkəmə tərəfindən şikayətçinin şikayətinə baxılmasına davam etmək barədə Avropa Konvensiyasında və onun Protokollarında insan hüquqlarına hörmətlə bağlı müəyyən edilmiş heç bir xüsusi hal aşkar edilməmişdir. Bu səbəbdən də **şikayətçinin şikayətini Məhkəmənin şikayətlər siyahısından çıxarılması müvafiq hesab edilmişdir.**

R.H. İsveçə qarşı (işin N-si: 4601/14)

10 sentyabr, 2015-ci il

Somaliya vətəndaşı olan bir şikayətçi qadın ölkədən çıxarılarq Moqadişuya göndəriləyi təqdirdə Somalidən qaçmadan əvvəl zorla ərə getməyi qəbul etmədiyinə görə əmiləri (dayıları) tərəfindən real öldürülmə təhlükəsi qarşısında və ya iradəsinin əleyhinə olaraq yenidən zorla ərə getmək məcburiyyətində qalacağını iddia etmişdir. O, həmçinin Somalidə qadınlar üçün xüsusilə də onun kimiləri – kişi şəkəsi olmayan və buna görə də daha zəif olan insanlar üçün ümumi vəziyyətin olduqca çətin olduğunu iddia etmişdir.

Məhkəmə şikayətçinin Moqadişuya **deportasiyasının** Konvensiyanın **3-cü maddəsinin** (qeyri-insani və ya ləyaqəti alçaldan rəftarın qadağan edilməsi) **pozulmasına gətirib çıxaracağı** qənaətinə gəlmişdir. Somalidə, o cümlədən, Moqadişuda qadınların çətin vəziyyətinə diqqət yetirdikdə, Məhkəmə şikayətçinin həmin şəhərə qayıtdığı təqdirdə 3-cü maddənin əleyhinə olaraq real təhlükə ilə üzləşəcəyinə dair xüsusi faktları tapa bilməmişdir. Onun yazılı müraciətlərində xeyli ziddiyyətli məqamlar (uyğunsuzluqlar) olmuş və onun şəxsi təcrübələrinə dair iddiaları və qayıtdıqdan sonrakı üzləşəcəyi təhlükələr həqiqətə uyğun görünməmişdir. Moqadişuya tənha qadın kimi dönəcəyini təqdirdə belə bir vəziyyətdə təhlükələrlə qarşılaşacağını müəyyən etmək üçün heç bir əsas yox idi. Bunun əvəzinə, onun həm ailənin dəstəyinə, həm də kişilərin qorunma şəkəsinə çıxışının olması nəzərdə tutulmuşdur. Qaçqınlar və məcburi köçkünlər düşərgəsində yaşayanlara müraciət etməməsi də göstərilməmişdir.

İnsan alveri¹

Rantsev Kipr və Rusiyaya qarşı

7 yanvar, 2010-cu il

Şikayətçi, Kiprə 2001-ci ilin mart ayında işləmək üçün gedən bir gənc qadının atası olmuşdur. O, şikayətində Kipr polisi tərəfindən qızının həyatda ikən insan alverçilərindən qorumaq üçün əlindən gələni etmədiyini bildirmiş və onun ölümündə məsuliyyət daşıyanları cəzalandırılmasını tələb etmişdir. O, həmçinin Rusiyanın səlahiyyətli orqanları tərəfindən qızının insan alverçiləri tərəfindən qaçırılması və sonradan ölümünü araşdırmaq və onun insan alveri riskindən qorunması üçün tədbirlər görmədiyindən şikayətlənmişdir.

Məhkəmə qeyd etmişdir ki, köləlik kimi insan alveri də öz xarakterinə görə istismar məqsədilə mülkiyyət hüququna aid olan səlahiyyətlərin həyata keçirilməsinə əsaslanır; burada insanlarla əşya kimi davranılmış, onlar satın alınmış və satılmış və məcburi əməyə

¹ Həmçinin, baxın: "[İnsan alveri](#)" məlumat bülleteni.

cəlb edilmişdir; burada tez-tez qurbanların hərəkətləri məhdudlaşdıran fəaliyyətin yaxından izlənilmişdir; və burada qurbanlara qarşı zorakılıq və təhdidlərdən istifadə olunmuşdur. Buna müvafiq olaraq Məhkəmə insan alverinin Konvensiyanın 4-cü maddəsi (köləlik və məcburi əməyin qadağan edilməsi) ilə qadağan olunduğu qənaətinə gəlmişdir. Qərara gəldi ki, Konvensiyanın **4-cü maddəsinə** əsasən iki bənd üzrə Kipr tərəfindən **müsbət öhdəliklər pozulmuşdur**: birincisi, mövcud "artiste" viza rejimi nəticəsində insan alveri ilə mübarizə üçün müvafiq qanuni və inzibati çərçivənin qəbul edilməməsi, ikincisi isə polisin şikayətçinin qızını insan alveri qurbanı ola biləcəyinə dair inandırıcı şübhə yaranmış olduqda belə, insan alverindən qorumaq üçün əməliyyat tədbirlərinin görülməməsi. Məhkəmə belə bir qənaətə gəlmişdir ki, şikayətçinin qızının necə və harada cəlb edilməsi faktı araşdırılmadığı üçün və xüsusilə də onun cəlb edilməsində kimlərin iştirak etməsinin araşdırılmasının aparılmadığı üçün və istifadə edilmiş cəlb etmə metodlarını müəyyənləşdirmək üçün tədbirlər görməməsi nəticəsində Rusiya tərəfindən Konvensiyanın 4-cü maddəsinə pozulmuşdur. Məhkəmə daha sonra belə bir qənaətə gəlmişdir ki, Kiprin səlahiyyətli orqanları tərəfindən şikayətçinin qızının ölüm faktının səmərəli istintaqına müvəffəq olmaması nəticəsində Kipr tərəfindən Konvensiyanın **2-ci maddəsinin** (yaşamaq hüququ) **pozulmuşdur**.

L.E. Yunanıstana qarşı (işin N-si: 71545/12)

21 yanvar, 2016-cı il

Bu iş, Yunanıstanda fahişəliyə məcbur edilmiş bir Nigeriya vətəndaşının şikayəti barəsində olmuşdur. Cinsi istismar məqsədilə insan alverinin qurbanı olaraq rəsmi şəkildə tanındığına baxmayaraq, şikayətçiyə ədliyyə sistemi tərəfindən sözügedən statusu vermək üçün səlahiyyətli orqanlar onun vəziyyəti haqqında məlumatlandırdıqdan sonra ondan doqquz aydan artıq müddətə gözləmək tələb olunmuşdur. O, xüsusi olaraq təsdiq etmişdir ki, Yunanıstan Dövlətinin Konvensiyanın 4-cü maddəsi (köləlik və məcburi əməyin qadağan edilməsi) üzrə müsbət öhdəliklərinə riayət etməməsi sözügedən müddəanın pozulmasına gətirib çıxarmışdır. Məhkəmə Konvensiyanın **4-cü maddəsinin** (köləlik və məcburi əməyin qadağan edilməsi) **pozulduğu** qənaətinə gəlmişdir. O, xüsusilə müəyyən etmişdir ki, işin ilkin məhkəmə dinləməsinin və növbəti istintaqının səmərəli aparılmasında sıra bir çatışmazlıqlar üzə çıxmışdır. İnzibati və məhkəmə prosesinə gəldikdə, Məhkəmə Yunanıstan dövlətinin prosessual öhdəlikləri ilə əlaqədar bir çox gecikmələr və pozuntuların olduğunu da qeyd etmişdir. Bu halda Məhkəmə həmçinin Konvensiyanın **6-cı maddəsinin 1-ci bəndinin** (ağlabatan müddətdə işinin ədalətli və açıq araşdırılması hüququ) **pozulması** qənaətinə gəlmiş və sözügedən məhkəmə prosesinin uzanma müddətinin bir yurisdiksiya səviyyəsi üçün hədsiz çox olduğunu və «ağlabatan vaxt» tələbinə cavab vermədiyini müəyyən etmişdir. Məhkəmə son olaraq, şikayətçinin ağlabatan müddətdə məhkəmə dinləməsi hüququndan istifadəsini rəsmiləşdirəcək daxili qanunvericilikdə hüquqi müdafiə vasitələrinin olmaması səbəbindən Konvensiyanın **13-cü maddəsinin** (səmərəli hüquqi müdafiə vasitələri hüququ) **pozulması** qənaətinə gəlmişdir.

J. və digərləri Avstriyaya qarşı (işin N-si: 58216/12)

17 yanvar, 2017-ci il

Bu iş Avstriyanın səlahiyyətli orqanlarının insan alveri ilə bağlı iddianın istintaqı barəsində olmuşdur. İki Filippin vətəndaşı Birləşmiş Ərəb Əmirliyində xidmətçi və ya ev qulluqçusu kimi işləməyə gəldiklərini, işəgötürənlər tərəfindən onların pasportlarının əllərindən alındığını və onları istismar etdiklərini iddia etmişdir. Onlar iddialarında göstərmişdir ki, bu rəftar işəgötürənləri tərəfindən onların aparıldığı Vyanada qaldıqları qısa müddətdə davam etmiş və nəhayət, oradan qaçmağı bacarmışdılar. Avstriyadakı işəgötürənlərinə qarşı şikayətçilərin verdiyi ittihamnamədə (cinayət prosesi üçün ərizədə) səlahiyyətli orqanlar müəyyən etmişdir ki, onların xaricdə törədildiyi iddia edilən cinayət hadisələri üzərində heç bir yurisdiksiyaya malik deyil və Avstriyada baş verən hadisələrlə əlaqədar şikayətçilərin işlərinin istintaqını dayandıрмаğı qərara almışdır. Şikayətçilər mövqelərindən çəkinməyərək bildirmişdir ki, onlar məcburi əmək və insan alverinə məruz qalmış və Avstriyanın səlahiyyətli orqanları onların iddialarının səmərəli və ətraflı istintaqını aparmağa müvəffəq olmamışdır. Onlar Avstriyada baş verən hadisələrin ayrı-ayrılıqda görülməməyin vacibliyini və Avstriya hökumətinin beynəlxalq hüquqa əsasən xaricdə baş verən hadisələri araşdırmaq üçün üzərinə vəzifə götürdüyünü xüsusilə vurğuladılar.

Məhkəmə, Avstriyanın səlahiyyətli orqanları tərəfindən şikayətçilərin insan alverinin (potensial) qurbanları kimi qorumaqda öz vəzifələrini yerinə yetirdiyini təsbit edərək **4-cü maddənin** (məcburi əməyin qadağan edilməsi) **pozulmuş olmadığı** və **3-cü maddənin** (qeyri-insani və ya ləyaqəti alçaldan rəftarın qadağan edilməsi) **pozulmuş olmadığı** qənaətinə gəlmişdir. Qeyd edildiyi kimi, Konvensiya çərçivəsində Filippində şikayətçilərin işə götürülməsini və ya Birləşmiş Ərəb Əmirliyində iddia edilən istismarını araşdırmaq üçün Konvensiyanın 4-cü maddəsinə əsasən heç bir öhdəlik yoxdur, çünki, sözügedən maddə xaricdə törədilən insan alveri cinayətlərinə dair universal yurisdiksiyanı təmin etməyi tələb etmir. Avstriyada baş vermiş hadisələrə gəldikdə, Məhkəmə belə bir nəticəyə gəlmişdir ki, səlahiyyətli orqanlar tərəfindən bu vəziyyətdə gözlənilən bütün addımlar əsaslı şəkildə atılmışdır. Hökumət tərəfindən maliyyələşdirilən bir QHT –nin yardım etdiyi şikayətçilər xüsusi təlim keçmiş polis əməkdaşları tərəfindən sorğu-sual edilmiş, Avstriyada qalmaq üçün müntəzəm olaraq yaşayış və iş icazələr verilmiş və onların mühafizəsi məqsədilə onların şəxsi məlumatlarının açıqlanmasına qadağa qoyulmuşdur. Bundan başqa, şikayətçilərin Vyanada qalmaq ilə əlaqədar iddialarının istintaqı yetərli aparılmış və işin faktlarını və mövcud sübutları nəzərə alsaq səlahiyyətli orqanların nəticələrini qiymətləndirmək məqsədəuyğun hesab edilmişdir. Avstriya ilə Birləşmiş Ərəb Əmirlikləri arasında heç bir qarşılıqlı hüquqi yardım müqaviləsi olmadığı səbəbindən, məsələn bu işdə şikayətçilərin işəgötürənləri ilə qarşılaşdırılma kimi məsələlər heç bir yetərli uğurun əldə olunmasına səbəb olmamış və sözügedən hadisələrdən təxminən bir il sonra şikayətçilər polisə üz tutduqda onların işəgötürənləri ölkəni artıq tərk etmiş olmuşdur.

Baxılmamış şikayət (ərizəsi)

T.İ. və digərləri Yunanıstana qarşı (işin N-si: 40311/10)

Şikayət 6 Sentyabr 2016-cı il tarixində Yunanıstan Hökumətinə çatdırılmışdır
Üç Rusiya vətəndaşı - insan alveri qurbanı kimi müəyyən edilmiş şikayətçilər Yunanıstanın dövlətinin onların işi üzrə törədilmiş insan alveri əməllərini cəzalandırmaq və təqib etmək üzrə öhdəliklərini yerinə yetirməməsindən şikayət edir.
Məhkəmə Yunanıstan hökumətinə şikayət üzrə bildiriş verərək Konvensiyanın 4-cü maddəsi (köləlik və məcburi əməyin qadağan edilməsi), 6-cı maddəsi (ədalətli məhkəmə araşdırma hüququ) və 13-cü maddəsi (səmərəli hüquqi müdafiə hüququ) ilə əlaqədar təərəflərin qarşısında suallar qoymuşdur.

Fiziki şəxslər tərəfindən zorakılıq

Sandra Jankoviç Xorvatiyaya qarşı

5 mart, 2009-cu il

Şikayətçi (qadın) şikayətində xüsusi olaraq bildirmişdir ki, otaq yoldaşları tərəfindən hücumla məruz qalması və təhdid edilməsi ilə bağlı iddialarının araşdırılmasına dair göstərdiyi səylərə baxmayaraq, səlahiyyətli orqanlar onun müvafiq mühafizəsini təmin etməmişdir. Məhkəmə, Xorvatiyanın səlahiyyətli orqanları tərəfindən şikayətçinin fiziki toxunulmazlığına qarşı hücumdan kifayət qədər müdafiə edilməsinə müvəffəq olmamağı və tətbiq edilmiş milli cinayət qanunvericiliyi mexanizmləri səbəbindən Konvensiyanın **8-ci maddəsinin** (şəxsi həyata hörmət hüququ) **pozulduğu** qənaətinə gəlmişdir.

Ebcin Türkiyəyə qarşı

1 fevral, 2011-ci il

Müəllimlik peşəsi ilə məşğul olan şikayətçi işə gedərkən yolda iki fiziki şəxsin hücumuna məruz qalmış və bu iki şəxs onun üzünə sulfat turşusu atmışdır. O, bir il yarım işləyə bilməmiş və üç il müalicə almışdır. O, hələ də ağır fiziki təsirlərdən əziyyət çəkir. O, iddiasında xüsusi olaraq bildirmişdir ki, səlahiyyətli orqanlar onun təhlükəsizliyini qorumaq və təqsirləndirilən şəxsləri dərhal cəzalandırmaq öhdəliyini yerinə yetirməyə müvəffəq olmamışdır. Məhkəmə Konvensiyanın **3-cü maddəsinin** (qeyri-insani və ya ləyaqəti alçaldan rəftarın qadağan edilməsi) **və 8-ci maddəsinin** (şəxsi həyata hörmət hüququ) prosesual-hüquqi

baxımdan **pozulduğu** qənaətinə gəlmiş və inzibati və cinayət mühakiməsi icraatının ağır zorakılıq halına qarşı adekvat mühafizəni təmin etmədiyini müəyyən etmişdir.

İrina Smirnova Ukrayna qarşı

13 oktyabr, 2016-cı il

Bu iş cinayət qrupu tərəfindən sözügedən şikayətçiyə qarşı törədilmiş sistemli zorakılıq və Ukraynanın səlahiyyətli orqanları tərəfindən bunun qarşısının alınmasına müvəffəq olmadığı barədədir.

Məhkəmə Konvensiyanın **3-cü maddəsinin** (qeyri-insani və ya ləyaqəti alçaldan rəftarın qadağan edilməsi) **pozulduğu** qənaətinə gəlmişdir. Məhkəmə xüsusi olaraq qeyd etmişdir ki, yaşlı bir subay qadın olan şikayətçinin bir qrup şəxs tərəfindən məruz qalmış olduğu şifahi təhqir hücumlarının təkrarlanması və əvvəlcədən düşünülmüş (qəsdən) xarakteri fiziki zorakılıq halları ilə müşayiət olunmuş və 3-cü maddədə nəzərdə tutulmuş qəddarlığın minimum həddinə (səviyyəsinə) çatmış və mühafizə qanunvericiliyinin və inzibati cəzənin həyata keçirilməsinə dair Dövlət qarşısında öhdəlik qoymuşdur. Əsas cinayətkarların mühakimə olunaraq uzunmüddətli həbs cəzasına məhkum olmasına baxmayaraq, on iki ildən artıq müddət keçməsinə baxmayaraq, Ukraynanın səlahiyyətli orqanlar bu məsələ həll edilməyib. Məhkəmə, cinayət mühakiməsi icraatının başladılmasında və aparılmasında həddindən artıq gecikmələr nəzərə alınmaqla, Məhkəmə Konvensiyanın 3-cü maddəsi ilə əlaqədar Ukraynanın müsbət öhdəliyini yerinə yetirə bilmədiyini müəyyən etmişdir.

Baxılmamış şikayət (ərizəsi)

Tershana Albaniyaya qarşı (işin N-si: 48756/14)

Bu şikayət ərizəsi 6 oktyabr 2014-cü il tarixində Albaniya Hökumətinə çatdırılmışdır. 2009-cu ilin iyul ayında şikayətçi şəxsiyyəti məlum olmayan təcavüzkar tərəfindən sulfat turşusu hücumuna məruz qalması nəticəsində ağır yaralanmışdır. O, səlahiyyətli orqanlar tərəfindən onun həyatını qoruya bilmədiklərini və bu hücumun təcili və səmərəli istintaqının aparılmasına müvəffəq olmadığını şikayətində xüsusi olaraq qeyd etmişdir. Məhkəmə Albaniya Hökumətinə şikayət barəsində bildiriş vermiş və tərəflər qarşısında Konvensiyanın 3-cü maddəsinə (qeyri-insani və ya ləyaqəti alçaldan rəftarın qadağan olunması), 13-cü maddəsinə (səmərəli hüquqi müdafiə vasitələri hüququ) və 35-ci maddəsinə (qəbulənilənlik meyarları) dair suallar qaldırmışdır.

Əlavə oxu materialları

Həmçinin baxın: Avropa Şurasının veb-səhifəsində: **"Qadınlara qarşı zorakılıq və məişət zorakılığı"**.

Media ilə əlaqə:

Tel.: + 33 (0)3 90 21 42 08

The official languages of the Council of Europe are English and French (Article 12 of the Statute of the Council of Europe). Only the treaties published by the Secretary General of the Council of Europe, each in a separate booklet of the "European Treaty Series" (ETS) continued since 2004 by the "Council of Europe Treaty Series" (CETS), are deemed authentic. The translation presented here is for information only.

This translation has been produced as part of project co-funded by the European Union and the Council of Europe. The views expressed herein can in no way be taken to reflect the official opinion of the European Union.